

Szilágyi Keresztény Iskola

Pedagógiai program

Magyar nyelv és irodalom

helyi tanterv

5-8. évfolyam

NAT 2020

Magyar nyelv és irodalom

Dráma és színház

Helyi tanterv 2020.

5-8. évfolyam

tantárgy/óraszámok	5.	6.	7.	8.
magyar nyelv	2	2	2	1,5
irodalom	3	2		2
komplex tantárgy: irodalom, dráma és színház			2	

Magyar nyelv és irodalom

Az alapfokú képzés második szakaszában, az 5–8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Olyan olvasó emberekké, akik a képzési szakasz végére már a művek elsődleges jelentése mögé látnak, azaz többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.

- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.

- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.

- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és fejlesztését szolgálják, ide értve a tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.

- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat értőn elő tudják adni.

- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulóknál. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.

- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás) négy mindkét tantárgy keretében fejleszhető.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, hanem érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének érzelmi fejlődésük az alapja.

A tanulók irodalmi fogalomtárának folyamatos bővítésekor, figyelembe kell venni a korosztály általános kognitív, érzelmi, érdeklődési sajátosságait.

Magyar nyelv és irodalom 5-6. évfolyam

Az 5–6. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.

Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődnek íráskészségük, helyesírásuk.

Fontos cél, hogy a tanítási szakasz két éve alatt megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szöveggörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődnek ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.

A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szövegközpontú elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.

Az 5-6. évfolyam nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.

A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

Az 5–6. évfolyam tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

- Család, otthon, nemzet
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Szülőföld, táj
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Választható magyar ifjúsági vagy meseregény
- Hősök az irodalomban
- Arany János: Toldi
- Szeretet, hazaszeretet, szerelem
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok
- Választható világirodalmi ifjúsági regény

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseihez is kapcsolódnak.

Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

Magyar nyelv 5. évfolyam

Óraszám: 72/év
2/hét

Az éves óraszám felosztása

Témakör sorszám	Témakör	Órakeret
1.	A kommunikáció alapjai	6
2.	Helyesírás, nyelvhelyesség - játékosan	16
3.	Állandósult szókapcsolatok	5
4.	A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	20
5.	Hangalak és jelentés	8
7.	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés, tehetséggondozás,	17

	számonkérés	
--	--------------------	--

Témakör: A kommunikáció alapjai

Órakeret: 6 óra

Törzsanyag:

A jelek világa

A kommunikáció fogalma, tényezői

A kommunikáció nem nyelvi jelei

A kommunikációs kapcsolat

A beszélgetés

Kiegészítő tananyag: A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása
- A kommunikáció tényezőinek megismerése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása

Fogalmak: természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

Témakör: Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan

Órakeret: 16 óra

Törzsanyag:

Hang és betű

Betűrend, elválasztás

Helyesírásunk alapelvei:

- a kiejtés elve
- a szóelemzés elve
- a hagyomány elve
- az egyszerűsítés elve

Kiegészítő tananyag:

Beszédtechnika

A magyar helyesírás értelemtükröző és értelem-megkülönböztető szerepe

Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálok használata

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

Fogalmak: hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

Témakör: Állandósult szókapcsolatok

Órakeret: 5 óra

Törzsanyag:

Szólások

Szóláshasonlatok

Közmondások

Szállóigék

Köznyelvi metaforák

Kiegészítő tananyag:

A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?,

Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókincstár

Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet)

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal

Fogalmak: állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

Témakör: A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak

Órakeret: 20 óra

Törzsanyag:

Hangképzés, fonéma

A magánhangzók csoportosítása

Mássalhangzótörvények:

- Részleges hasonulás
- Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás
- Összeolvadás
- Rövidülés
- Kiesés

A szavak szerkezete:

- Egyszerű és összetett szavak
- Szótő és toldalékok

A képző, a jel, a rag

Kiegészítő tananyag:

A hangképzés biológiája – digitális anyagok

Beszédtechnika

Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések

Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik

A szótő és a toldalékok helyes használata

Nyelvi játékok: szóalkotási módok

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése

- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban
- Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése
- Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is

Fogalmak: beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

Témakör: Hangalak és jelentés

Órakeret: 8 óra

Törzsanyag:

Egyjelentésű szavak

Többjelentésű szavak

Azonos alakú szavak

Rokon értelmű szavak

Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak

Hangutánzó, hangulatfestő szavak

Kiegészítő tananyag:

A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban

Nyelvi humor

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése
- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

Fogalmak: egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

Magyar irodalom 5. évfolyam

Óraszám: 108/év

3/hét

Az éves óraszám felosztása

Témakör		Órakeret
1.	Család, otthon, nemzet	18
2.	Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban (Minden témakörben megjelenik)	24
3.	Petőfi Sándor: János vitéz	20
4.	Szülőföld, táj	8
5.	Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	12
6.	Választható magyar ifjúsági vagy meseregény	4
7.	Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	4
8.	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés, kompetenciafejlesztés, tehetséggondozás, számonkérés	18

Témakör: Család, otthon, nemzet

Órakeret: 18 óra

Törzsanyag:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék

Petőfi Sándor:

- Egy estém otthon
- Füstbe men terv
- Magyar vagyok

Arany János: Családi kör

Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér

Fehérlófia

Az égig érő fa (magyar népmese)

Arany János: Rege a csodaszarvasról

Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz

Bibliai történetek

- A világ teremtése
- Noé,
- Jézus születése,

A betlehemi királyok

Kiegészítő tananyag: Petőfi Sándor: Arany Lacinak

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által
- Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása
- A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben
- Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzethez kapcsolása

Fogalmak: népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

Témakör: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban (Minden témakörben megjelenik.)

Órakeret: 24 óra

Törzsanyag:

Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat

A leírás

Az elbeszélés

A párbeszéd

A levél (hagyományos, elektronikus)

A plakát, a meghívó

A jellemzés

Kiegészítő tananyag:

Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei

A szövegalkotás fázisai

A szövegalkotás, mint tanulási módszer

Kreatív írás

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

Fogalmak: elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

Témakör: Petőfi Sándor: János vitéz

Órakeret: 20 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése
- A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása
- A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok
- Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

Fogalmak: verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

Témakör: Szülőföld, táj

Órakeret: 8 óra

Törzsanyag:

Petőfi Sándor: Szülőföldemen

Petőfi Sándor: Az alföld

Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)

Nagy László: Balatonparton

Weöres Sándor: Tájkép

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása
- A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben
- A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

Fogalmak: hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

Témakör: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

Órakeret: 12 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése

- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
- A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

Fogalmak: Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

Témakör: Választható magyar ifjúsági vagy meseregény

Órakeret: 4 óra

Törzsanyag: a szaktanár döntése szerint választható egy

Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér

Szabó Magda: Tündér Lala

Fekete István: A koppányi aga testamentuma

Fekete István: Bogánacs

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
- A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

Témakör: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

Órakeret: 4 óra

Törzsanyag:

A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat

Sajtótermékek jellemző jegyei

Kiegészítő tananyag: Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatok: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Petőfi Sándor: János vitéz

Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

Választható magyar ifjúsági vagy meseregény (Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy

Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg művek közül a szaktanár jelöli ki)

MEMORITEREK:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék

Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)

Magyar nyelv 6. évfolyam

Óraszám: 72/év
2/hét

Az éves óraszám felosztása

Témakör sorszáma	Témakör	Óraszám
1.	Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokba és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	46
2.	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés, kompetenciafejlesztés, tehetséggondozás	26

Témakör: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokba és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

Órakeret: 46 óra

Törzsanyag:

Szóelemek, szófajok

Az ige fogalma

Az igeidők

Az igemódok

Az ige ragozása

A leggyakoribb igeképzők

Az igék helyesírása

A határozószó

A főnév

Személynevek és helyesírásuk

A földrajzi nevek és helyesírásuk

Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk

Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk

A melléknév

A melléknevek helyesírása

A számnév

A számnév helyesírása

A névmások

A személyes és birtokos névmás

A kölcsönös és visszaható névmás

A mutató és kérdő névmás

A vonatkozó, határozatlan és általános névmás

Az igenevek:

A főnévi igenév

A melléknévi igenév

A határozói igenév

Viszonyszók, mondatszók

Kiegészítő tananyag:

Tulajdonnevek köznevesülése

Köznevek tulajdonnévvé válása

Történelmi ragadványnevek

Melléknevek főnevesülése

Melléknevek metaforikus jelentése

Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban

A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban

Többszófajúság

Szófajváltás

Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok

Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal

A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben

Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata

A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései

Fejlesztési feladatok is ismeretek:

- Helyesírási készség fejlesztése
- A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése
- A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban

- A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonzók, mondatszók
- Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata
- Különbéféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szöveghű és értő szövegolvasás gyakorlása
- A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség kialakítása

Fogalmak: szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonzók, mondatszók

Magyar irodalom 6. évfolyam

Óraszám: 72/év

2/hét

Az éves óraszám felosztása

Témakör sorszáma	Témakör	Órakeret
1.	Hősök az irodalomban	10
2.	Arany János: Toldi	20
3.	Szeretet, hazaszeretet, szerelem	11
4.	Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12
5.	Választható világirodalmi ifjúsági regény	5
6.	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés, kompetenciafejlesztés, tehetséggondozás, számonkérés	14

Témakör: Hősök az irodalomban

Órakeret: 10 óra

Törzsanyag:

1.) Hagyomány és irodalom

Arany János: Mátyás anyja

Arany János: A walesi bárdok

Hősök–mondák: a szaktanár döntése szerint választható

- Beckó vára vagy Csörsz árka
- Szent László legendája vagy Lehel kürtje

Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet)

Délvidéki Mátyás-mondák

A balatoni kecskekörmök

2) Irodalom és mozgókép

Fazekas Mihály: Lúdas Matyi

Kiegészítő tananyag: Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg
- A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

Fogalmak: próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

Témakör: Arany János: Toldi

Órakeret: 20 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése
- Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában
- Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok)
- A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérvizsoly stb.) megtárgyalása
- Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben

Fogalmak: verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

Témakör: Szeretet, hazaszeretet, szerelem

Órakeret: 11 óra

Törzsanyag:

Bibliai történetek

- Mária és József története
- Jézus tanítása a gyermekekről (karácsonyi ünnepkör)

Kölcsey Ferenc: Himnusz

Vörösmarty Mihály: Szózat

Petőfi Sándor: Honfidal

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem

Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...

Radnóti Miklós: Bájoló

Kiegészítő tananyag:

Irodalom és mozgókép

Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés Magyarországon (részlet, a saját régióról)

Szerelmem a népdalokban: Tavaszi szél vizet áraszt

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban
- A szeretet, szerelmem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

Fogalmak: líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

Témakör: Gárdonyi Géza: Egri csillagok

Órakeret: 12 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

Fogalmak: történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

Témakör: Választható világirodalmi ifjúsági regény

Órakeret: 5 óra

Törzsanyag: a szaktanár döntése szerint választható

Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy

Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

Fogalmak: A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Arany János: Toldi

Gárdonyi Géza: Egri csillagok

Választható világirodalmi ifjúsági regény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

MEMORITEREK:

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem
Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
Arany János: Családi kör (részlet)
Arany János: A walesi bárdok (részlet)
Arany János: Toldi (részletek)

Magyar nyelv és irodalom 7-8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.

Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.

Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejteni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll. A tanult nyelvi szintek nyelvtani ismereteit a diákok a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban és az idegen nyelv tanulásában betöltött szerepük szerint vizsgálják. Ennek a tananyagának a középpontjában az egyszerű és összetett mondatok, az állandósult szókapcsolatok állnak. A funkcionális nyelvhasználati ismeretek mellett a tanulók elhelyezik a magyar nyelvet a világ nyelvei között, tájékozódnak a magyar nyelv történetének főbb állomásairól, közben többféle szövegépítő eljárással, kommunikációs technikával találkoznak.

A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv és irodalom tanításának is lehetősége és feladata.

A 7–8. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikai-retorikai ismeretek bővítése is. A 13–15 éves gyerekek már

képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

A 7-8. évfolyam irodalomtanításának témakörei:

- Korok és portrék,
- Magyar vagy világirodalmi regény,
- Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében,
- Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében,
- A 20. századi történelem az irodalomunkban,
- Szórakoztató irodalom.

A 8. osztályosokat a tanterv a középiskolai felkészülésben és a pályaválasztásban az eddig tanultak rendszerező ismétlésével segíti.

Magyar nyelvből a 8. évfolyamon félévkor a tanulók anyanyelvi ismereteit záró felméréssel kell mérni.

Dráma és színház

A dráma és színház tanítása olyan művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amelynek célja az élményeken keresztül történő megértés, valamint a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése. A dráma és színház kreatív folyamata szolgálja a tanulók ön- és társismeretének gazdagodását, segíti az oldottabb és könnyebb kapcsolatépítést és kapcsolatfenntartást.

A tanulói tevékenységek a gondolatok és érzelmek kifejezését, ezzel együtt különböző drámai és színházi kifejezési formák megismerését, alkalmazásuk elsajátítását és értelmezését szolgálják. A dramatikus tevékenység gyakorlása és tanulása hozzájárul az önazonosság erősítéséhez és a nemzeti, helyi vagy nemzetiségi közösségi tudat kialakításához.

A dráma és színház tevékenységformáival való – a Nemzeti alaptanterv magyar nyelv és irodalom tantárgyra vonatkozó szemléletéhez igazodó – személyes találkozás révén a művészeti ág nyelve a tanulók sajátjává válik, és mindezek eredményeként kialakul bennük a művészettel élés, az értő befogadóvá válás alapvető igénye.

A dráma és színház tevékenységei nagy szerepet játszanak a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott valamennyi kompetencia fejlesztésében.

Fejleszti a tanulás kompetenciáit, mert a tanuláshoz kapcsolódó sikeresség megélt élményként jelenik meg, mely más tárgyak tanulásához is pozitív megerősítést ad.

Fejleszti a kommunikációs kompetenciákat, mert a dráma és színház keretei között sokféle önkifejezési forma (verbális, vokális, nonverbális) alkalmazására és gyakorlására van lehetőség, ami a kommunikációs lehetőségek körét a megszokotthoz képest erőteljesen kitágítja. A kommunikáció folyamatában a tanulók nyitottan, érzékenyen és kritikusan viszonyulnak mások véleményéhez, illetve konstruktív párbeszéd folytatására törekednek.

Fejleszti a digitális kompetenciákat, hiszen a tanulók kezében lévő digitális eszközök a hétköznapi kommunikáció mindennapos eszközei, melyeket konkrét vagy szimbolikus tartalommal gyakran alkalmaznak kortárs élethelyzetekben. Emellett a dramatikus tevékenységek során a tanulók azonosítják a digitális környezet kínálta lehetőségeket és veszélyeket is, érvényesen foglalkozhatnak a magánszféra, a személyes adatok és a digitális identitás meglétével vagy hiányával, veszélyeztetésével vagy biztonságával.

Fejleszti a matematikai, gondolkodási kompetenciákat, hiszen a dramatikus tevékenységek folyamán és következtében a tanuló motivált a problémák azonosítására, a kérdések megfogalmazására, a bizonyítékok keresésére és értékelésére, a logikus érvelés alkalmazására, a következtetések levonására, és megalapozott információkra, tényekre és bizonyítékokra támaszkodó döntésekre törekszik. Ugyanakkor a dráma és színház tevékenységei teret adnak a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak is, a fantázia, kreatív megközelítések szabadságának, melyek szintén nagy szerepet játszanak a gondolkodás fejlesztésében.

Fejleszti a személyes és társas kapcsolati kompetenciákat, hiszen a tantárgy tanulásának jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeret, a reális önértékelés kialakulását, ugyanakkor a csoportos együttműködésben, közös cél érdekében zajló munka erősíti az érdekérvényesítés és az alkalmazkodás dinamikus egyensúlyában zajló konfliktusmegoldások folyamatát.

A tantárgy sajátosságai miatt nagyban fejleszti a kreativitás, kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáit, hiszen a tárgy tanulása során a tanuló olyan készségeket sajátít el, amelyek magukban foglalják gondolatok, tapasztalatok és érzések befogadását és kifejezését a művészetek és más kulturális kifejezésmódok széles körében.

Végül a személyiségfejlesztésben betöltött szerepe miatt fejleszti a munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciákat is.

A dráma és a színház tantárgy értékelésénél a Nat irányelveivel összhangban az iskola választhat a fejlesztő, tanulást támogató és az összegző-minősítő eszközök használata között. Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek legyenek, már a tanulási

folyamat elején ismertté váljanak. Minden tanuló önmagához, saját fejlődési útjához mérten értékelendő. A tevékenységek értékelésében meghatározó szerepet kell kapnia a tanulói önértékelésnek, a társértékelésnek és a csoportos értékelési formáknak, fejlesztve ezzel a tanuló reflektivitását és érzelmi, szociális intelligenciáját. Az iskola ennek érdekében dönthet úgy, hogy elsősorban vagy kizárólag fejlesztő, tanulást támogató (pl. szöveges vagy egyes dramatikus formákra támaszkodó) értékelést alkalmaz.

Magyar nyelvtan 7. évfolyam

Óraszám: 72/év
2/hét

Az éves óraszám felosztása

Témakör sorszáma	Témakör	Órakeret
1.	Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	5
2.	Mondat a szövegben – az egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek	30
3.	A szóképzés, a szóösszetételek	10
4.	A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok - játékos feladatokkal	8
5.	Könyvtárhasználat	2
6.	Összefoglalás, ismétlés, gyakorlás, tehetséggondozás, számonkérés	17

Témakör: Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése

Órakeret: 5 óra

Törzsanyag:

Kommunikáció szóban és írásban

Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő

Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás

Vita és érvelés

Kommunikációs zavar

A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai

Reklám, hirdetés, apróhirdetés

Kiegészítő tananyag:

Kommunikációs helyzetek paródiái, karikatúrái

Hagyományos és digitális iskolaújság szerkesztése: műfajok, szerkesztők, szerkesztési elvek

A reklám médiumai, műfajai, hatásai

Nyelvhelyesség és kommunikációs zavar

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek alkalmazása mindennapi helyzetekben
- A kommunikációs zavar felismerése, néhány megismert korrekciós lehetőség alkalmazása
- A szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- A közéleti megnyilatkozás alapjainak elsajátítása
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- Az önálló tanulási és ismeretszerzési képesség fejlesztése hagyományos és digitális források, eszközök használatával
- A tömeg- és digitális kommunikáció jellemzőinek megismerése
- A kommunikációs zavar felismerése, javítása
- Vita- és érvelési kultúra elsajátítása
- A közéleti beszédformák (felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd) felismerése és alkalmazása

Fogalmak: tömegkommunikáció, kommunikációs zavar, vélemény, vita, érv, cáfolat, hozzászólás, felszólalás, alkalmi beszéd

Témakör: Mondat a szövegben – az egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek

Órakeret: 30 óra

Törzsanyag:

A mondat a szövegben, a mondatok csoportosítása

Az állítmány

Az alany

A tárgy

Határozók: Hely-, idő-, állapot- és módhatározó, eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél-és állandó határozó

A jelzők: minőség-, mennyiség-, birtokos és értelmező jelző

A mellé- és alárendelő szószerkezet

Az egyszerű mondat szerkezete, helyesírása

Kiegészítő tananyag:

A mondatrészek és stilisztikai szerepük: nominális és verbális stílus

Vonzatok és mondatszerkezetek

A vonzatok vizsgálata a tanult idegen nyelvben, összevetése a magyar nyelv sajátosságaival

A szószerkezetek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőképesség fejlesztése
- A nyelv változásainak megfigyelése
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mondatfajták azonosítása a közlési szándék szerint a beszélt és az írott nyelvben
- Egyszerű mondat típusainak felismerése, elemzése
- Az egyszerű mondat központosítása
- Az összetett szavak helyesírásának alapvető szabályai
- A mellérendelő és az alárendelő szószerkezet fajtáinak megismerése, elemzése
- A mondatrészek megtanulása (alany, állítmány, tárgy, határozók [időhatározó, helyhatározó, részeshatározó, mód- és állapothatározó, ok-és célhatározó, eszköz- és társhatározó, állandó határozó]), jelző [minőségjelző, birtokos jelző, mennyiségjelző, értelmező]
- A szórend és a mondatjelentés kapcsolatának vizsgálata

Fogalmak: egyszerű szó, összetett szó, mondatrészek, szószerkezetek (alárendelő: alanyos, tárgyas, határozós, jelzős; mellérendelő: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető); szórend

Témakör: A szóképzés, a szóösszetételek

Órakeret: 10 óra

Törzsanyag:

Szóképzés

Alárendelő szóösszetételek

Mellérendelő szóösszetételek

Kiegészítő tananyag:

A szóösszetételek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A szó elsődleges jelentésének, illetve a metaforikus jelentésnek elkülönítése, tudatos alkalmazása
- A főbb szóalkotási módok (szóösszetétel, szóképzés) ismerete
- Az összetett szavak alapvető helyesírási szabályainak elsajátítása
- Digitális és papíralapú iskolai helyesírási segédeszközök: szótárak és szabályzatok és helyesírási portálok önálló használata

Fogalmak: szóösszetétel, szóképzés

Témakör: A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok - játékos feladatokkal

Órakeret: 8 óra

Törzsanyag:

A köznyelv és csoportnyelvek

Nyelvjárások

Ritkább szóalkotási módok

Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések

Kiegészítő tananyag:

A nagy magyar nyelvjárások hangtani, szókészletbeli jellemzőinek összevetése digitális anyagok segítségével

Torz mozaikszavak stílushatásai

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Az anyanyelv állandóságának és változásának tudatosítása

- A nyelv főbb változatainak megismertetése (köznyelv, irodalmi nyelv, csoportnyelvek)
- A nyelvek megjelenési formáinak ismerete
- A tanuló környezetében előforduló nyelvjárás néhány jellegzetességének megfigyelése
- A nyelvi tolerancia kialakítása, fejlesztése
- A tanuló környezetében előforduló nyelvváltozatok azonosítása
- Anyanyelv, idegen nyelv, nemzetiségi nyelv összevetése

Fogalmak: irodalmi nyelv, köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnyelv

Témakör: Könyvtárhasználat

Órakeret: 2 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

Fogalmak: szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

Komplex tantárgy: irodalom – dráma és színház

7. évfolyam

A dráma és színház tanítása komplex művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amely interakciókon keresztül, játék, cselekvés és tapasztalat útján éri el célját, a dramatikus tevékenységben megvalósuló tanulást.

A dráma és színház eszközeinek megismerése és kreatív alkalmazása segíti a tanulók személyes megnyilvánulását, az önbizalom megteremtését, kapcsolatteremtő képességének kibontakoztatását. Szolgálja a tanulók beszédfejlesztését, mozgásfejlesztését, önkifejezését, ön- és társismeretének gazdagodását. Szerepet játszik a koncentráció, a figyelemösszpontosítás, a térbeli tájékozódás, az érzékelés fejlesztésében, az együttműködési készség kialakításában.

A dramatikus tevékenységekben, a játékokban, a problémaközpontú tematikus foglalkozásokban való cselekvő részvétel során megélt egyéni és közösségi élményeken keresztül fejlődnek a tanulók alkotó és befogadó, valamint kommunikációs és szocializációs készségei, képességei.

Óraszám: 72/év
2/hét

Az éves óraszám felosztása

Témakör sorszáma	Témakör	Órakeret
1.	Középkor	2
2.	Szabályjátékok, népi játékok (a témakörök közé szétosztva)	7
3.	Reneszánsz, humanizmus, reformáció	6
4.	Dramaturgiai alapfogalmak	3
5.	A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	2
6.	Színházi műfajok, stílusok	2
7.	Színházi előadás megtekintése	3

8.	Irodalmunk a 17-18. században	2
9.	Klasszicizmus és romantika	18
10.	Műalkotások feldolgozása	3
11.	Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	4
12.	Rögtönzés	5
13.	Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	2
14.	Saját történetek feldolgozása	5
15.	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés, tehetséggondozás, számonkérés	8

Témakör: Középkor

Órakeret: 2 óra

Törzsanyag: István király intelmei Imre herceghez (részletek)

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- Az európai kultúra kialakulásának megismerése

Fogalmak: középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intelem (parainesis), kódex, iniciálé, miniatűr

Témakör: Szabályjátékok, népi játékok (a témakörök közé szétosztva)

Órakeret: 7 óra

Tanulási eredmények:

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felfedezi a tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságait és összefüggéseit;
- megfigyeli, azonosítja és értelmezi a tárgyi világ jelenségeit;
- felidézi a látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatásokat;
- kitalál és alkalmaz elképzelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatásokat;
- tudatosan irányítja és összpontosítja figyelmét a környezete jelenségeire;
- koncentrált figyelemmel végzi a játékszabályok adta keretek között tevékenységeit;

- megfigyeli, azonosítja és értelmezi a környezetéből érkező hatásokra adott saját válaszait;
- értelmezi önmagát a csoport részeként, illetve a csoportos tevékenység alkotó közreműködőjeként.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatok (a hangsúly-, a beszédtempó- és a hangmagasságváltásra épülő gyakorlatok)
- A látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatások felidézése
- Koncentrációs és lazítógyakorlatok az ismert gyakorlatok formai nehezítésével, illetve új gyakorlatok megismerésével
- A figyelem összpontosítása és tudatos irányítása a környezet jelenségeire
- Térérzékelést, tájékozódást, koordinációt, egyensúlyérzéklet fejlesztő gyakorlatok
- A tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságainak és összefüggéseinek felfedezése
- Csoportépítő játékok

Fogalmak: beszédtechnika, légzéstechnika, hangerő, hangmagasság, hangterjedelem, hangszín, hanglejtés, beszédtempó, beszédritmus, szünettartás, testtartás, gesztus, mimika, tekintet, koncentráció, lazítás, egyensúly, koordináció, térhasználat, együttműködés

Tevékenységek:

- A kifejező közlés technikai alapjainak elsajátítása – artikulációs gyakorlatok, tempó-, hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok (pl. beszédre készítő játékok, hanggyakorlatok)
- Beszédgyakorlatok szavakkal, szókapcsolatokkal, mondatokkal; beszédgyakorlatok egyszerű, könnyen tanulható szövegekkel
- Nem verbális kommunikációs játékok: beszéd nélküli gyakorlatok egész csoportban különféle kommunikációs helyzetekben, kis csoportokban és párosával
- Koncentrációs gyakorlatok a figyelem irányítására, a mozgás koordinációjára, az együttműködésre, az egymáshoz igazodásra csoportos és páros formákban
- A térérzékelést, a térbeli tájékozódást, a mozgáskoordinációt fejlesztő egyszerűbb gyakorlatok
- Az egész csoport együttműködését igénylő játékok

Témakör: Reneszánsz, humanizmus, reformáció

Órakeret: 6 óra

Törzsanyag:

Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe? (Kóka Rozália gyűjtése alapján)

Janus Pannonius: Pannonia dicsérete

Balassi Bálint: Egy katonaének

Balassi Bálint: Hogy Juliára találja, így köszöne néki

Irodalom és színház vagy film kapcsolata

A reneszánsz dráma

Shakespeare: Romeo és Júlia

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- A reneszánsz világkép értelmezés
- A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerése
- A reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak, jellegzetes motívumainak megismerése
- A reneszánsz drámaváltozatok elkülönítése
- Egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítása

Fogalmak: reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia)

Témakör: Dramaturgiai alapfogalmak

Órakeret: 3 óra

Tanulási eredmények:

A témakör tanulása eredményeként a tanuló

- megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat;
- felismeri és azonosítja a dramaturgiai szituációk jellemzőit (szereplők, viszonyrendszer, cél, szándék, akarat, konfliktus, feloldás).

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A szerep alapelemeinek (funkció, karakter, viszonyok) felismerése és alkalmazása dramaturgiai játékok során
- A cselekmény alapelemeinek (téma, történet, cselekmény, esemény) felismerése és alkalmazása dramaturgiai játékok során

- A dramatikus szituációk alapelemeinek (szereplők, hely, idő, viszonyrendszer, probléma) felismerése és azonosítása

Fogalmak: szerep, funkció, karakter, viszony, téma, történet, cselekmény, cselekményszál, esemény

Tevékenységek:

- Szerepjátékok megadott dramaturgiai szerkezetekre
- Közös történetépítés dramatikus eszközökkel
- A felépített és megjelenített történetek dramaturgiai szempontú elemzése

Témakör: A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)

Órakeret: 2 óra

Tanulási eredmények:

A témakör tanulása eredményeként a tanuló

- felfedezi a kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejét;
- felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait a látott előadásokban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A szöveg megjelenési formái a színpadon
- A kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejének felismerése
- A színház akusztikus kifejezőeszközei (élő zene, zöreje stb.)
- A színházi vizualitás eszközei (díszlet, jelmez, fény stb.)
- Bábhasználat, bábszínház
- Mozgás és tánc a színpadon

Fogalmak: dialógus, monológ, élő zene, hangeffekt, díszlet, jelmez, fényeffekt, báb, maszk, árnyjáték

Tevékenységek:

- Hangra, zörejre, ritmusra, zenére épülő dramatikus tevékenységek
- Kísérletezés a színházi vizualitás eszközeivel dramatikus tevékenységek során
- Dramatikus tevékenységek berendezési tárgyakkal, kellék- és jelmezhasználattal
- Kapcsolatfelvétel, dialógus, monológ szöveges, mozgásos, táncos, maszkos, bábos tevékenységekben
- A színházi kifejezőeszközök használatának értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

Témakör: Színházi műfajok, stílusok

Órakeret: 2 óra

Tanulási eredmények:

A témakör tanulása eredményeként a tanuló felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait a látott előadásokban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Alapvető színpadi műfajok felismerése és megkülönböztetése
- Alapvető színpadi műfajok jellemző jegyeinek elkülönítése és egyes elemeinek alkalmazása saját játékokban
- A színházi előadások formanyelvi jellemzőinek felismerése és azonosítása a látott előadásokban
- Egyszerűbb stílusgyakorlatok

Fogalmak: tragédia, komédia, vígjáték, bohózat, színmű, opera, táncjáték, stílus

Tevékenységek:

- A komikus jelenetek jellemzőinek vizsgálata dramatikus tevékenységekkel
- A zene, az ének színpadi alkalmazásának lehetőségei dramatikus tevékenységekben, és ennek megfigyelése színpadi munkában
- Szöveges, mozgásos, bábos stílusgyakorlatok
- Paródia-játékok a megismert műfajokhoz és stílusokhoz
- A színházi műfajok, stílusok értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

Témakör: Színházi előadás megtekintése

Órakeret: 3 óra

Tanulási eredmények:

- felfedezi a színházi kommunikáció erejét;
- felismeri a színházi élmény fontosságát;
- a színházi előadást a dramatikus tevékenységek kiindulópontjául is használja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Előadástípusok és műfajok alapvető jellemzőinek felismerése
- A tanár és a tanulók által közösen választott típusú és műfajú színházi előadás megtekintése

- A színházi kommunikáció erejének felfedezése
- A színházi élmény fontosságának felismerése
- Élmények megfogalmazása irányított beszélgetés keretében
- Élmények feldolgozása dramatikus tevékenységformák segítségével
- A színház közösségi feladatai, funkciói

Fogalmak: színjáték, színpad, színész, néző, szervezési feladatok

Tevékenységek:

- A közösen látott előadás megbeszélése, megvitatása, értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben
- A színpad összetett hatásrendszerének vizsgálata
- A szereplők és a történet színpadi ábrázolásának értelmezése
- A színpadi térformáknak és használatuk következményeinek vizsgálata
- A zene, a mozgás és a tánc színpadi szerepének, hatásának értelmezése

Témakör: Irodalmunk a 17-18. században

Órakeret: 2 óra

Törzsanyag:

Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek: I./1-21.versszak)

Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegeink megismerése
- A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése
- A hazaszeretet megjelenése a korszak művészetében

Fogalmak: kuruc kor, toborzódal, bujdosóénekek, siratóénekek, levél, emlékirat

Témakör: Klasszicizmus és romantika

Órakeret: 18 óra

Törzsanyag:

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez

Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz

Kölcsey Ferenc: Huszt

Kölcsey Ferenc: Emléklapra

Kölcsey Ferenc: Himnusz

Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)

Vörösmarty Mihály: Szózat

Vörösmarty Mihály: Ábránd

Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem

Petőfi Sándor: Nemzeti dal

Petőfi Sándor: Szeptember végén

Arany János: A fülemile

Arany János: A tölgyek alatt vagy Epilógus

Jókai: A huszti beteglátogatók

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa

Mikszáth Kálmán: A néhai bárány

Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák (a szaktanár választása szerint)

Kiegészítő tananyag: a szaktanár választása szerint

- Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet
- Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...
- Petőfi és Arany levelezése – részletek
- Arany János: Szondi két apródja

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
- A felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programjának megismerése
- Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése
- Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers)
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése: pl. vidám, könnyed, humoros, ironikus, emelkedett, fennkölt, meghitt, idilli

- Néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabjának megismerése (pl.: dal, himnusz, epigramma, óda)
- Alapvető szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora
- A novella és a regény műfaji sajátosságai felismerése
- Novellákat és regények különböző szempontok szerinti (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök) értelmezése
- A kisepikai és a nagyepikai alkotások különbségeinek felismerése (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz stb.)

Fogalmak: romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kisepika, anekdota, novella, elbeszélés

Témakör: Műalkotások feldolgozása

Órakeret: 3 óra

Tanulási eredmények:

A témakör tanulása eredményeként a tanuló

- értelmezi a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek révén;
- felismeri és megvizsgálja a problémahelyzeteket és azok lehetséges megoldási alternatíváit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A látott-hallott-olvasott történetek különböző dramatikus tevékenységekkel történő értelmezése
- Irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek elemzése, feldolgozása dramatikus tevékenységekkel (pl. balladák, mesék, elbeszélő költemények, mítoszok, mondák, kortárs irodalmi alkotások, a tanulókat érdeklő konfliktushelyzetek, emberi problémák alapján)
- Az irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek lehetséges megoldási alternatíváinak felismerése és vizsgálata különféle dramatikus tevékenységekkel
- Dramatikus improvizációk irodalmi művek vagy (nép) hagyomány felhasználásával
- Különböző irodalmi vagy művészeti alkotások (pl. zene, képzőművészet, film, fotó, iparművészet) játékon, megjelenítésen keresztül történő megközelítése

Fogalmak: fény-árnyék, hangsúlyos pontok, kontraszt, forma, méretarány, ritmus a művészetben, tempó, harmónia, diszharmónia

Tevékenységek:

- Ritmusjátékok a műelemzésben
- Különböző művészeti alkotások maszkos, bábos és/vagy mozgásos, táncos dramatikus tevékenységekkel történő megközelítése
- Különböző karakterek kifejezése, jellemzése mozgással, tánccal
- Művészi szövegrészletek, a (nép) hagyomány szövegeinek és/vagy más elemeinek felhasználása különböző dramatikus tevékenységekben

Témakör: Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)**Órakeret: 4 óra****Tanulási eredmények:**

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- fejleszti az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlatát;
- adekvát módon alkalmazza a verbális és nonverbális kifejezés eszközeit;
- felfedezi a tárgyi világ kínálta eszközöket, ezek művészi formáit (pl. a bábót és a maszkot);
- használja a tér sajátosságaiban rejlő lehetőségeket;
- felfedezi a feszültség élményét és szerepét a dramatikus tevékenységekben;
- felismeri a helyzetek feldolgozása során a szerkesztésben rejlő lehetőségeket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlat fejlesztése
- A verbális és nonverbális kifejezés eszközeinek adekvát módon történő alkalmazása
- A tér sajátosságaiban rejlő lehetőségek figyelembevétele a dramatikus játékokban
- A tárgyi világ kínálta eszközök, és ezek művészi formáinak (pl. a báb és a maszk) alkalmazása a dramatikus játékok során
- A feszültség élményének és szerepének felfedezése a dramatikus tevékenységben
- Kommunikációs játékok
- Interakciós játékok

Fogalmak: drámajáték, kommunikáció, interakció

Tevékenységek:

- Csoporton belüli kommunikációt és együttműködést erősítő játékok
- Megadott témára, címre alkotott állóképek, képsorozatok

- Egyszerű szituációk megjelenítése különféle eszközrendszerek használatával (pl. némajáték, számsorok, halandzsa)
- Bábos, maszkos formák használata a szerepbelépés elősegítésére, illetve a játéklehetőségek kitágítására

Témakör: Rögtönzés

Órakeret: 5 óra

Tanulási eredmények:

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az alkotótevékenység során használja a megismert kifejezési formákat;
- felfedezi a szerepbe lépésben és az együtt játszásban rejlő lehetőségeket;
- felismeri és alapszinten alkalmazza a kapcsolat létrehozásának és fenntartásának technikáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A szerepbe lépésben és az együttjátszásban rejlő lehetőségek felfedezése
- A kapcsolat létrehozási és fenntartási technikáinak alapszinten történő alkalmazása
- Rögtönzéses gyakorlatok közösen egyeztetett karakterek szerepeltetésével
- Rögtönzés közösen választott témára, a tanár által megadott szervezési formában
- A rögtönzés értelmezése, megvitatása
- A rögtönzésre épülő alkotótevékenység során a megismert kifejezési formák alkalm

Fogalmak: szituációk alapelemei, szerep, szerepbe lépés, típusok ábrázolása

Tevékenységek:

- Rögtönzés a tanár által megadott témák vagy fogalmak alapján
- Rögtönzés a tanulók által közösen kidolgozott cselekményvázra (jelenetvázra) építve
- Szituációs játékok a szereplők jellegzetes vonásainak megadásával, befejezetlen történetre
- Nem verbális kifejezőeszközökre építő rögtönzések (pl. témára, fogalomra, mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal)
- Feszültségteli hétköznapi helyzetek megjelenítése és közös értelmezése; a szereplők cselekvési lehetőségeinek keresése (célok, szándékok, gátak vizsgálata)
- Rögtönzés a megismert kifejezési formák alkalmazásával

Témakör: Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény

Órakeret: 2 óra

Törzsanyag: a szaktanár választása szerint

Jules Verne: Kétévi vakáció vagy

Tonke Dragt: Levél a királynak vagy

Mándy Iván: Az enyedi diák vagy

Csukás István: Vakáció a halott utcában

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény ismertetése az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások, stb.)
- Az elbeszélte világ főbb jellemzőinek összefoglalása (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ)

Fogalmak: történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

Témakör: Saját történetek feldolgozása

Órakeret: 5 óra

Tanulási eredmények:

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat;
- értelmezi a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek révén;
- felismeri és megvizsgálja a problémahelyzeteket és azok lehetséges megoldási alternatíváit;
- alkalmazza a tanult dramatikus technikákat a helyzetek megjelenítésében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Történetek (látott, hallott, olvasott, a tanár által hozott, a tanulók élményeiből építkező) dramatikus feldolgozása
- A kiscsoportos dramatikus tevékenységben a vizsgált tartalmakhoz a tanulók önálló döntései alapján formai megoldások társítása

- Történetek, élmények dramatikus feltárása során a tanár és a tanulók által közösen választott bábos, zenés vagy mozgásos elemek alkalmazása
- Történetek, döntési helyzetek értelmezése, megvitatása

Fogalmak: forma és tartalom, feszültség, hatás, döntési helyzet

Tevékenységek:

- Spontán beszédre készítő gyakorlatok (pl. közös mondandó, történetgazda)
- Feszültségteli jelenetek felidézése kiscsoportos rögtönzések formájában
- Közös történetalkotás feszültségteli jelenetekre építve
- Analóg történetek alkotása, analóg helyzetek dramatikus feldolgozása
- A távolítás egyéb technikáinak alkalmazása (pl. a megfordítás vagy a szerepcsere lehetőségeinek alkalmazása)
- A szereplő sokszorozása adta lehetőségek kibontása, alkalmazása (pl. a szereplő és a belső hangok külön választása)
- Távolítás más művészeti területek formanyelvének alkalmazásával

Kötelező olvasmányok:

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa

Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák (a szaktanár választása szerint)

Mikszáth Kálmán: A néhai bárány

Memoriterek:

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez

Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg

Kölcsey Ferenc: Huszt

Kölcsey Ferenc: Emléklapra

Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg

Petőfi Sándor: Nemzeti dal

Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem

Petőfi Sándor: Szeptember végén

Magyar nyelv 8. évfolyam

Óraszám: 54/év

1,5/A-B hét

Az éves óraszám felosztása

Témakör sorszáma	Témakör	Órakeret
1.	Készüljünk a felvételig!	15
2.	Szövegértés, szövegalkotás a gyakorlatban	5
3.	Összetett mondat a szövegben	20
4.	Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései - játékosan	4
5.	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés, tehetséggondozás, kompetenciafejlesztés, számonkérés	10

Törémakör: Készüljünk a felvételig!

Órakeret: 15 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

A tanult hangtani, alaktani ismeretek megfigyeltetése és felismerése a szavakban

A szófajok és mondatfajták megfigyeltetése és felismerése a szövegben

A szókincs fejlesztése

Az állandósult szókapcsolatok, a szólások, a közmondások, a szállóigék értelmezése

A szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése

Az olvasmány-feldolgozási stratégiák gyakoroltatása

Reflektálás a szöveg tartalmára

A szöveghez, értő szövegolvasás gyakoroltatása

A hagyományos és a digitális írás fejlesztése

Kreatív írásgyakorlatok alkalmazása

A helyesírási készség fejlesztése

A mérlegelő gondolkodás fejlesztése

A megtanult szövegtípusok jellemzőinek felismerése és alkalmazása

Helyesírási, nyelvhelyességi szabályoknak és a szövegtípusoknak megfelelő hagyományos és digitális szövegszerkesztési szabályok átismétlése

Fogalmak: Az eddig tanult fogalmak átismétlése.

Témakör: Szövegértés, szövegalkotás a gyakorlatban

Órakeret: 5 óra

Törzsanyag:

A szöveg megszerkesztettsége, szerkezeti egységei

Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői

Az érv és a cáfolat

Kiegészítő tananyag:

Érvtípusok

Egyenes érvelés, inverz érvelés

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése

Fogalmak: elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat

Témakör: Összetett mondat a szövegben

Órakeret: 20 óra

Törzsanyag:

A mellérendelő összetett mondat

Az alárendelő összetett mondat

A sajátos jelentéstartalmú mellékmondat

Az összetett mondat helyesírása

Az idézés

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

A mondatfajták felismerése a közlési szándék és szerkezet szerint

Az összetett mondatok típusainak megismerése

Alárendelő és mellérendelő összetett mondatok elkülönítése

A központosítás megtanulása az összetett mondatban

Az idézés szabályainak elsajátítása

Fogalmak: összetett mondat, alárendelés, mellérendelés, logikai viszonyok; idézet, idézés

Témakör: Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései – játékosan

Órakeret: 4 óra

Törzsanyag:

A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint

Nyelvünk eredete, rokonsága

Nyelvtörténet, nyelvemlékek

Nyelvújítás

Kiegészítő anyag: A nyelvújítás mulatságos túlkapásai

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző korok szövegeiben
- a szókincs változása, régi kifejezések, jövevényszavak gyűjtése irodalmi és beszélt nyelvi szövegekből
- a nyelvújítás és a nyelvújítók néhány szóalkotási módjának megismerése
- a magyar nyelv eredete, a nyelvrokonság hipotéziseinek megismerése

Fogalmak: rovásírás, nyelvemlék, nyelvújítás, nyelvcsalád, nyelvrokonság, jövevényszó

Irodalom 8. évfolyam

Óraszám: 72év
2/hét

Az éves óraszám felosztása

Témakör sorszáma	Témakör	Órakeret
1.	Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében A) Líra a 20. század első felének magyar irodalmában B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában C) „Vérző Magyarország” – Trianon a magyar irodalomban	27
2.	Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában C) Dráma a a 20. század második felének magyar irodalmában	18
3.	A 20. századi történelem az irodalomban (világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	6
4.	Szórakoztató irodalom	3
5.	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés, kompetenciafejlesztés, tehetséggondozás, számonkérés	18

Témakör: Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében

Órakeret összesen: 27 óra

A) Líra a 20. század első felének magyar irodalmában

Órakeret: 14 óra

Törzsanyag:

Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...

Ady Endre: Őrizem a szemed

Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba

Babits Mihály: Ádáz kutyám
Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom
Juhász Gyula: Milyen volt...
Dsida Jenő: Hálaadás
József Attila: Rejtelmek
József Attila: Kertész leszek
József Attila: Születésnapomra
Reményik Sándor: Templom és iskola
Áprily Lajos: Március
Radnóti Miklós: Nem tudhatom

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
- A 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programok bemutatása
- Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése
- Alapvető lírapoétikai szakterminusok alkalmazása
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése
- Szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum

Fogalmak: metonímia, szimbólum; anafora

B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában

Órakeret: 11 óra

Törzsanyag:

Kós Károly: Az országépítő (részlet)
Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály
Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig
Herczeg Ferenc: Pro libertate (részlet)
Tamási Áron: Ábel a rengetegben (részlet)
Nyirő József: Uz Bence (részlet)

Kiegészítő tananyag: a szaktanár választása szerint

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek)

Móricz Zsigmond: Hét krajcár

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése
- A 20. század elejének epikai sokszínűsége, pl.: történelmi regény, idill, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; paródia; lírai novella, realista novella
- Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
- A novella és az elbeszélés műfaji sajátosságainak felismertetése
- Kisepikai és nagyepikai alkotások különbségei (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz)

Fogalmak: kisepika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma

C) „Vérző Magyarország” – Trianon a magyar irodalomban

Órakeret: 2 óra

Törzsanyag:

Reményik Sándor: Mi a magyar?

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése
- A történelmi tragédia megjelenése irodalmi alkotásokban
- Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

Fogalmak: békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus

Témakör: Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében

Órakeret: 18 óra

A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában

Órakeret: 12 óra

Törzsanyag:

Szabó Lőrinc: Tücsökzene (részletek)

Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet

Weöres Sándor: A társ

Kányádi Sándor: Két nyárfa

Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére

Wass Albert: Üzenet haza (részlet)

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A lírai nyelvhasználat sajátosságainak átisméltése
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése
- Néhány lírai műfaj jellemzőinek megismerése (lírai önéletrajz, népies dal)
- Szóképek, alakzatok felismerése

Fogalmak: lírai önéletrajz, népies dal

B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában

Órakeret: 4 óra

Törzsanyag:

Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér (részlet)

Tamási Áron: Bölcső és bagoly (részlet)

Örkény István: Egyperces novellák (részletek)

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése
- A 20. század második felének epikai sokszínűsége, pl.: lírai szociográfia, egypercesek
- Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
- Az egyperces novella műfaji sajátosságainak felismertetése
- Önéletrajzi ihletettség a 20. század második felének epikájában
- A groteszk megjelenése a korszak irodalmában

Fogalmak: egyperces, groteszk, humor

C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában

Órakeret: 2 óra

Törzsanyag:

Irodalom és színház vagy mozgókép

Egy szabadon választott drámai alkotás

Kiegészítő tananyag: -**Fejlesztési feladatok és ismeretek:**

- A színpadi hatáskeltés eszközeinek vizsgálata
- A drámai döntési helyzetek, motivációk, konfliktusok felismerése, vizsgálata, megvitatása
- A dráma cselekményének megértése, rekonstruálása szerkezeti vázlat segítségével
- A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése
- A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése
- Drámarészletekből drámaegész kibontása
- Részvétel egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységben

Fogalmak: dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus

Témakör: A 20. századi történelem az irodalomban (világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)

Órakeret: 6 óra

Törzsanyag:

Irodalom és mozgókép

Szabó Magda: Abigél

Pilinszky János: Francia fogoly (részlet)

Choli Daróczi József: Dal

Irodalom és mozgókép

George Orwell: Állatfarm

Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet)

Kiegészítő tananyag: -**Fejlesztési feladatok és ismeretek:**

- A történelmi traumák megjelenése az irodalmi alkotásokban
- Diktatúrák és áldozatok, erkölcsi dilemmák és konfliktusok ábrázolása a hatalom és a kiszolgáltatott egyének között.
- Az irodalmi művek alapján az egyes emberek erkölcsi felelősségének tudatosítása
- Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

Fogalmak: jellemfejlődés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom

Témakör: Szórakoztató irodalom

Órakeret: 3 óra

Törzsanyag:

Irodalom és mozgókép

Agatha Christie egy Poirot-novellája

Kiegészítő tananyag: -

Fejlesztési feladatok és ismeretek: Az eddigi irodalmi ismeretek felelevenítése és alkalmazása a választott mű értelmezésében.

Fogalmak: szórakoztató irodalom, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény

Kötelező olvasmányok:

Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig

William Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia vagy Molière: A képzelt beteg (a szaktanár választása szerint)

Szabó Magda: Abigél

Memoriterek:

Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)

Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)

József Attila: Születésnapomra (részlet)

József Attila: Mama

Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)

Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)